

סיכום ישיבת ועדת מזומן מיום 2 ביולי 2014

שימוע לציבור

נוכחים: פול לנדס, עירית מנדלסון, אמיר ברקן, רונית ציטיאט, איתי קזאז, לירון מאוטנר, הדס שוגרמן, נדים עבוד, איילת מינסטר, ערן יעקב, בת חן רוסנברג, בתיה הררי

אהוד רצהבי, מוטי שפירא, צבי שביט – לה"ב

ככל שכמות המזומנים במשק תקטן מספר העסקאות יצטמצם. צריך להילחם בהון השחור אבל הפתרונות המעשיים מחייבים לבחון דרכים לסייע לאוכלוסייה שאנו מייצגים: חינוך, שיפור מוסר התשלומים, בנקים.

סבורים שרף של עד 7500 ₪ לעסקאות במזומן הינו נמוך מידי בהשוואה למקובל במדינות אחרות. מציעים בשלב ראשון לקבוע 12,500 ש"ח. בעסקאות רכבים נקבע רף של עד 50,000 ₪ - מציעים שיחול גם על עסקים קטנים. בעולם האופטימלי לא צריך מזומן, אבל אנחנו לא שם, צריך הדרגתיות ושלבים.

עיקר ההון השחור לא נמצא אצל העסקים הקטנים, אלא בעסקאות אינטרנט, בפיליילים ובהלבנת הון. שם יש למקד את המאמץ. הפתרונות שנתה הוועדה לאוכלוסיות השונות לא מספיקים.

יש להבהיר את סעיף 45(א) לחוק המע"מ ואת ההתאמה הנדרשת לאור המלצות הוועדה

במקרה של עסקים המוגבלים בבנקים יש בעיית זמינות של כסף. על שיק יש להמתין 3 ימי ערך, אז כשהבנק לא נותן אשראי הם מחזיקים מזומן. פתרון שניתן למוגבלי חשבון – האופציה להזדהות כמוגבל חשבון לא נכונה ולא טובה.

העסקים הקטנים והבינוניים נמצאים כל הזמן תחת לחץ תזרימי, בגלל מציאות של אי תשלום בזמן. כתוצאה מכך אנשים פועלים במזומן, שמגיע מכל המקורות וכתוצאה מכך הם גם משתמשים במזומן.

יש לסיים את הטיפול במוסר התשלומים של הרשויות המקומיות. אין סיבה שרשות מקומית תעכב תשלומים לעסקים בשנה. מצב זה מהווה מרכיב מרכזי ביצירת בעיות לעסקים קטנים.

כמו כן, האשראי לעסקים קטנים – מחיר ופיזור. יש כיום מגמות חיוביות בהקשר זה (בנק חברתי וכד') יש להאיץ אותן.

שני מרכיבים אלה – החוסר במקורות אשראי ומוסר התשלומים יוצרים לחץ על עסקים קטנים שעשוי להביא לקריסתם.

עיצום כספי וקנס מנהלי – חסר מנגנון ערר. יש לתת לאדם אפשרות להשמיע את טיעונו. בקנס כספי זה לא קיים.

הערה [REDACTED]: עיצום כספי ניתן להטיל על עוסקים ולא על אנשים פרטיים. לגבי אנשים פרטיים הסנקציה המתאימה היא קנס. שם, אפשר לבקש להישפט – ואז הערכאה הראשונה היא בית משפט שלום.

לגבי קביעת רשות המסים כרגולטור – רשות המסים הינה גוף מבצע שעוסק באכיפה וגבייה מס ולכן היא לא יכולה להיות רגולטור.

כרטיס דביט – מבקש שתאריך הערך יהיה תאריך העסקה, במטרה לדמות עד כמה שניתן למזומן.

הערה [REDACTED]: בשאיפה לקצר כמה שניתן קבענו עד שלושה ימים. זה יכול להיות פחות, אבל טכנולוגית לא בטוח שזה אפשרי.

סיכום:

1. מברך על הדוח כאזרח המדינה
2. מבקש ליישם בזהירות כדי שלא לפגוע באנשים טובים
3. חושש שהעסקים הקטנים יסבלו

ברק נרדי, ניב פולני ודורון ספיר – ויזה כאל

מברכים את הוועדה על פועלה למלחמה בהון השחור ועל עידוד המעבר לאמצעי תשלום מתקדמים.

מבקש להתייחס לשתי המלצות:

1. הנפקת כרטיס משולב
2. הסמכת הממונה על ההגבלים לקבוע עמלה צולבת.
3. ההמלצה לחייב כל עוסק להחזיק POS (תוצג דוגמה)
4. קידום השימוש באמצעי תשלום מתקדמים – לשתף בקשיים.

הנפקת כרטיס משולב:

כרטיס דביט משווק כבר היום לכל לקוח שמבקש – מתאים לתפיסת החברה. מסורבי אשראי מקבלים פריידיט או דביט. לגידול הביקוש לדביט יש כיום מענה בשוק.

תומכים במטרות הוועדה, אך לא חושבים ששווק הכרטיס המשולב או כרטיס הצל תומך במטרות הוועדה. מדובר במהלך לא טבעי, מלאכותי. אם לקוח מעוניין בכרטיס אז הוא יונפק לו בשמחה, אבל אין לכפות על הלקוחות שימוש באמצעים באופן מלאכותי. הדביט הוא כרטיס נחות לעומת כרטיס החיוב הנדחה, הנפקתו לא יעילה מבחינה כלכלית.

מי שרוצה להינות מהנחות בבתי העסק יוכל להשתמש בדביט, מי שלא, לא יחויב. החלטות אחרות יפגעו בשיווי המשקל הקיים.

הסמכת הממונה על ההגבלים לקביעת העמלה הצולבת:

נושא זה לא קשור למטרות הוועדה. מכירים את עמדת הממונה שסבור שהתעשייה אינה תחרותית מספיק. לממונה יש הרבה כלים לפקח על התעשייה. בשימוע אצל הממונה הוצגה עמדת החברה. לפני שנתיים הגיעו חברות האשראי להסכם עם הממונה שיהיה בתוקף עד 2018. סבורים שאין לגעת בהסכם עד ל-31/12/18.

אם ילכו על המהלך הזה, כולם יכנסו למקום של לאתגר את המהלך והשיח המשפטי ייקח זמן ולא יקדם את התהליך. תחשבתם לגבי הקניית סמכות נוספת בחוק לממונה:

1. לאחרונה מנכ"ל משרד רה"מ התבטא שיש להקל על הנטל הרגולטורי. הענקת הסמכות לממונה על ההגבלים תיצור הכבדה רגולטורית נוספת על חברות האשראי, הכפופות היום להרבה מאוד רגולטורים.
2. אין מודל כזה כיום בעולם.
3. תומכים ברפורמה בכללה, גם כחברה וגם כאזרחים משלמי מסים. יפעלו לסיוע לקידום המטרות וישמחו לקחת חלק בצוותי עבודה אם יוקמו, עם זאת, לא צריך לעשות דברים בכפיה. כוחות השוק יעשו את העבודה. מבקשים להניח לכוחות השוק לפעול – ללא הסמכות ופעולות בכפיה.

קומבו:

בראיה פרו-צרכנית, מניחים שגם הוועדה לא חולקת על כך שהחלטה על דרך ביצוע העסקה צריכה להתקבל על ידי הצרכן ולא על ידי בית העסק. השימוש בקומבו עשוי לכאורה לייצר מצבים בהם ההחלטה עשויה שלא להתקבל בלעדית על ידי הצרכן.

חינוך פיננסי:

מברכים על הרצון לקדם את החינוך הפיננסי – משרת את החברה. המצב בו לקוחות לא מכירים את המוצר הוא בעייתי גם עבור חברות כרטיסי האשראי.

עו"ד אוהד מימון וגיל קהת – לאומי קארד

פריפייד מזוהה יכול לשאת עליו גם 100 אלש"ח. לאומי קארד בוחרת להגביל את הסכום כרגע ל-5000 ₪. זו החלטת ניהול סיכונים. מבחינה טכנית, אין בעיה לטעון עליו סכום גם גבוה יותר. יצוין שיש בכל העולם קיימת בעיה למבנה העלויות של כרטיס הפרי-פייד.

בעד הגדלת מחזור כרטיסי הדביט, אך חוששים מכך שקומבו לא יעשה את העבודה שהוועדה מצפה ממנו. עם קומבו צרכנים ימצאו את עצמם מבצעים עסקאות שלא התכוונו להן.

הפחתת העמלות – עמלת סליקה עמדה על 3% והופחתה ל-1%. ההפחתה לא הגיעה לצרכנים. ההערכה היא שגם הפחתות אחרות בעמלות לא יגיעו לכיס הצרכנים.

וודאות ואחידות רגולטורית – יש המלצות שונות על אותם נושאים. לאומי קארד יצאה בהכרזה שהיא מפתחת כרטיס דביט בהתאם לנהלי בנק ישראל. אחד הסיכונים – אי וודאות ביחס למוצר שיפותח. חייבים שהרגולטור יהיה הגורם שיתווה את הדרך ובכך יסייע באפיון הדרישות מהמוצר, למשל – כן/לא תקן EMV? כדי שהמוצר שיפותח לא יהיה בסוף לא תואם לנדרש ע"פ התקנים.

כרטיס הקומבו חייב להיות כרטיס חכם (טכנולוגיית EMV), לשם כך צריך שבתי העסק וש.ב.א יהיו ערוכים טכנולוגית, אך זה לא יקרה גם לא בעוד 4 שנים. עד אז עשויים לחול שינויים דרמטיים בטכנולוגיה. לכן, אין לכפות כעת פתרון, אלא להציב מתווה. יש להימנע מכפיית טכנולוגיה שתגביל את האפשרות להכניס חדשנות. השאיפה כיום היא להגיע לעולם הכרטיסים החכמים וטכנולוגית האל-מגע. מעבר לכך, קשה להתחייב לטכנולוגיה מסוימת.

מסקנות:

1. על הרגולטור להתוות אסטרטגית ולא להנחית פתרונות ספציפיים.

2. כפיית הקומבו עד למועד מסוים תהיה טעות.

הובהר ע"י הוועדה: שמי שיקבע בעניין זה יהיה בנק ישראל.

נעמי היימן – הסוכנות לעסקים קטנים, משרד הכלכלה

רוב הנושאים קיבלו מענה בדוח, למעט הנושאים הבאים:

1. סחור השיקים – יש נוהג בענף שחברת ניכיון קטנות מקבלות שירותים מחברות ניכיון גדולות. חברה קטנה מסבה שיקים לחברת ניכיון גדולה כי אין לה מספיק כסף מזומן. במקרה כזה הסבה אחת לא תספיק. יש לתת לכך מענה.
2. עמלות הדביט – לראות שבמקביל לפיקוח על עמלות אלה, לא יתייקרו עמלות אחרות (בקרדיט ובדיפרד).
3. מבקשים שייבדקו השלכות המהלך על המשק טרם המעבר לשלב הבא
4. הגבלת שיקים לסכום של עד מיליון ₪ - לא קשור לתחום עיסוק הוועדה. עשוי לפגוע בעסקים.

יצחק מימון – נציג נש"מים

דוח הביניים קובע ששיקים נהנים מאותה אנונימיות ממנה נהנה המזומן ולפיכך יש להגביל את הסיחור בהם.

הגבלת השימוש במזומן תסייע במלחמה בהון השחור במדינה, אך לגבי השימוש בשיקים לא מסכים עם המסקנה הזו. בכל חקירה שנערך ניתן להצביע על נתיב השיק שהיה נשוא החקירה.

שילבים – נניח שתקבע הסבה בחתימה ולא רק במסירה ומראש יודפס הנוסח שיש למלא בגב השיק ונגביל בחוק לחמש הסבות, כי אין צורך ביותר מזה. בהמשך לצו איסור הלבנת הון יקבע שנישומים ידווחו על כל שרשרת ההסבים. הגבלת ההסבים תוציא מהשוק את מרבית הנש"מים. הם בהגדרה סוחרים במסמכים סחירים והוועדה מבקשת לקבוע שלא יהיה יותר מסמכים סחירים.

במקום זאת, ניתן לקבוע באמצעות פקודת השטרות מיהו אוזח כחוק. אם בנוסף, נותני שירותי מטבע ידרשו לדווח לרשות המסים + המידע שמתקבל מהדיווח המקוון + חובת הדיווח על שרשרת ההסבים של השיק + מידע שמצוי כיום בידי הבנקים (כיום אין דיווח על ניכיון שיקים בבנקים) – כל המידע הזה יאיר את הנושא.

אבל אין להגביל סיחור שיקים רק בגלל היעדר מידע. ההגבלה תחסל מאות עסקים ואפילו קבלנים קטנים. כמיליארד ₪ מסתובבים כיום בחברות ציבוריות של נותני שירותים שיעמדו בפני מצב של חסמים רגולטוריים שאינם מאפשרים להם לעבוד.

ענף הנש"מים אינו מתממן היום בבנקים. עבור נש"מ זה כמעט בלתי אפשרי לפתוח חשבון בנק. לקבוע שנש"מ ישלם רק בשיק רשום זו בעיה כי חלק מהבנקים לא יסכימו לספק שיק לנש"מ. גם נש"מ חזק יחסית (עם הון עצמי של מעל 10 מלש"ח) לא יכול להסב שיק ללא הפקדתו הלאה. זה מצמצם אוטומטית את היקף האשראי החוץ בנקאי.